

در مدح شهنشاه ملک خوی فلک فر
سلطان زمان ناصر دین شاه جهاندار»

و در غزل دیگر :

« شعری تو اگر شعر ابوالمجد نبونی
گویند نه بویا و نه مشک تتری تو
اشعار درر بار ترا خوانم و گویم
و ه و ه که نه ای شعر دزی یا گهری تو
در مدحت دارای جهان ناصر دین شاه
بس با هنر و بلعجی ، ناسوری تو »

آغاز :

« قم و شعر فی قتل من و افاکا
و تعجل و اسن علیه بذاکا

پایان :

« یک عمر د عای تو بود ورد زبانم
یک روز خلاصم کن ازین قرض و ازین بند

۱۲۸۵ «

بسال ۱۳۲۲ از سردارخانه بکتابخانه منتقل شده است

(۶۹۱)

منظومه و قصه گریلا

شعاعی (محمد حسین میرزا بیگلر بیکی

قاجار دولو)

(قرن ۱۳)

باندازه ۱۱۰ x ۲۱۳ - جلد ابره مخمل ارغوانی ترنج و سر

ترنج منگنه - کاغذ قرمه جدول و کمند زرین - عنوانها بترکب الوان
 در سرمخنهای زرکشیده - دو صفحه اول و چند موضع در میان کتاب
 بین سطور طلااندازی - سه سرلوح مذهب مرصع متوسط - دوه مجلس
 تصویر سیاه قلم خوش - ۴۵۶ صفحه ، هر صفحه ۱۵ سطر ، هر سطر
 یک بیت ۷۲ میلیمتر - خط نسخ کتابت خفی خوش - رقم ناظم منظومه
 تاریخ تحریر سال ۱۲۸۹ . (شماره ۴۰۱۰)

آغاز :

« بنام خداوند بالا و پست
 بحمدالله این قصه اتمام یافت
 هزار و دویست و دو هشتاد و هفت
 گذشته ده و سه زماه رجب
 بیکشنبه هنگام نصف النهار
 بسالی که شد کریلا شهریار
 چو شد ختم این نامه نامدار
 که یالاتر از دست او دست نیست
 بدست من این نامه انجام یافت
 که گفتند از روز هجرت برفت
 که بد روز مولود شاه عرب
 که خود داشت در برج میزان قرار
 به رهش از چاکران صد هزار
 زمان سعای شده سی و چار

آخر رسام من این داستان
 بمختار نامه گشایم زبان

بنام حسین است این نامه پس
 نگفتم من این نامه بر نام کس
 پایان :

«خدا یا تو این نامه فرخنده دار
 بر حسب امر مطاع حسام السلطنه . . . فرمانفرمای
 سمالک محروسه خراسان و سیستان و اصفهان
 حسام شهنشاه سلطان مراد که همواره سلطان بود بر مراد
 این مختصر نیشکشی برسم عبودت تحریر شد . . . قطعه و

کتابه و صورہ محمد حسین خان بیگلرییکی قاجار دولو شعاعی تخلص
فی شهرشوال المعکم سنه ۱۲۸۹
نسخه بسال ۱۳۰۷ در مشهدرضا تقدیم ناصرالدین شاه شده
و این معنی را بخط خود در پشت صفحه اول نوشته است .

(۶۹۲)

ناصرالدین شاه قاجار

(م . ۱۳۱۳)

باندازه ۱۲۰ x ۱۸۵ - جلد میشن سرخ جدول متگنه مذهب
کاغذ فرنگی حاشیه متگنه جدول مذهب - یک سرلوح و یک سر فصل
مذهب مرصع خوش - عنوانها بسرخی و لاجورد ۴ صفحه، هر صفحه
۱ سطر، هر سطر یک بیت ۷۳ سلیمتر - خط نستعلیق نیم دودانگ
و کتابت خفی خوش - رقم فرج الله منشی - تاریخ تحریر سال ۱۲۷۲
(شماره ۲۸۶۶)

نسخه مشتمل است بر :

یک مقدمه منور - غزلیات - افراد مشرق

آغاز مقدمه :

« سنایش باک بزدانی را سزاست . . . سبب نگارش دیوان
همایون چون سرزا فرج الله خازن الاسعار متخلص بطرفه با طبع ارجمند
سرحی شاه نهند بر اسعار همایون نگاشت و بحر موج میرزا عباس
فروغی نیز در اوایل هر غزلی فردی ممتاز بطور نیاز گذاشت این ینده
درگاه خلایق شاه عبدالعلی ابن حاجی علیخان حاجب الدوله که
متخلص بواله و یادیب الملک ملقب است بر حسب ظهور و بروز ارادت

با کمال سعادت بخاطر آورد که اشعار همایون را از روی
دستخطهای میارک بنگارد ویرشته تحریر درآورد.

آغاز دیوان :

« ای روی ماه ترا صد بنده همچو پری

وز رفتن تو رسد خجالت بکبک دری »

پایان :

« گفت پیر خردم خیز و بدرگاه علی شو

تن و ایمان و دل و دیده خود کان صفا کن

حرره غلام آستان معدلت بنیان و چاکر صدافت نشان فرج الله

منشی . امید که مقبول حضور همایون شاهنشاه ارواحنا قداه افتد . فی

شهر محرم الحرام سنه ۱۲۷۲

بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و پشت صفحه اول

مهر او هست

(۶۹۳)

دیوان

ناصرالدین شاه

باندازه ۹۰ x ۱۰۲ - جلد میسن ارغوانی جدول منگنه - کاغذ

ترمه جدول و کمندزرین متن افشان غبار - بین سطور تماماً طلا اندازی

عنوانها بسرخ - دو صفحه اول متن و حاشیه بین سطور طلا اندازی

منقش ، حاسبه مذهب مرصع با یک سر لوح غائی که در کنیه آن روی

متن زر بلاجورد عنوان « کلام الملوك ملوك الکلام » نوسه شده

است - ۱۰ صفحه ، هر صفحه ۷ سطر ، هر سطر یک بیت . ۱۰ بلیمنز -

خط شکسته نستعلیق کتابت حنفی عالی - رقم محمد حسن ساوجبلاغی

بدون تاریخ (قرن ۱۳) (شماره ۳۱۳۶)
آغاز و پایان متن نامه مانند نسخه پیش در آخر اضافه دارد :
« کمترین غلام خانه زاد محمد حسن ساوجبلاغی »
نسخه هنگام ولیعهدی مظفرالدین شاه برای او کتابت شده و
پشت صفحه اول مهر ولیعهدی او هست .

(۶۹۵)

بینوا (حاج مرتضی قلی صدرالشعراء)

(قرن ۱۳)

باندازه ۱۲۵ × ۲۰۸ - جلد مقوای ابره بمخمل آبی - کاغذ
فرنگی جدول و کمند مطلا - عنوانها بسرخي - بک سرلوح اکلیلی
منوسط - ۳۶۷ صفحه ، هر صفحه ۱۵ سطر ، هر سطر بک بیت ۸۰
میلیمتر - خط نسخ کتابت و عنوانها رقاع کتابت خفی خوش - رقم
نحیی تفرشی کاتب همایون - تاریخ تحریر سال ۱۳۱۹ . (شماره
۱۱۶۸۱)

این منظومه احوال و مذاح مظفرالدین شاه و شاهزادگان
وزراء و رجال و علماء و تجار زمان اوست که عکس تصاویر آنها را
در من الصاق شده در مقدمه فصاحت و مقطعات و ترکیبات متعدد در
نوحید و تعوت بیامیر وائمه و مشخصی از تاریخ سلاطین صفویه تا زمان
مظفرالدین شاه بنظم آمده است . و در دنبال مثنوی نصیحت ناسه ای
است - چندین صفحه آخر کتاب مستعمل است بر بک مثنوی خاتمه
تصدیقها و تقریظهای یازده تن از علماء و بزرگان عصر و این قسمت
تا آخر کتاب بخط ناظم منظومه است .

در مقدمه کتاب است.

«... خاطر تمام مخلوق شریفی سرت و شاد کاسی است که
موکب همایون شاهنشاه... مظفرالدین شاه قاجار... از سفر خیریت
اثر فرنگستان... وارد خاک ملک ایران شده این دعا گو... حاجی
مرتضی قلی تاجر المتخلص به یینوا بتائید ملک منان... این بنده
ضعیف... قریب دوست هزار بیت اشعار در هشت جلد کتاب اماسی
الذیل: اعجاز الائمة - ریاض العاشقین - یستان الحسینی - اعجاز
الحسینی - تبینه الغافلین - ارشاد المضلین - خلاصة العفاید - تهیة
الملوک مظفری، که از سابق در بیجوجه تجارت و داد و ستد عشق
مداحی آل الله داشت تا حال بتواتر در مدح مراثی آل الله حتی الامکان
در عالم بیسوادی از روی احادیث معتبره و اخبار صحیحہ برشته نظم
ببهرهای مختلف بزبان قلم و غلم این برشکسته ناتوان آمده که بعضی
آنها مشهور و برخی در پرده اخفاستور است... این رساله
شریفه بموجب فهرست ذیل ازید و جلوس ابد ما نوس الی حال که از
سفر خیریت از فرنگستان بمقر سلطنت روز افزون تشریف فرما شد بجهة
میمنت در توحید... و مدبجه چهارده معصوم و مولودیه... و
قصاید چند به انواع مختلف که در خاتمه بنام اعلی حضرت همایونی
در حال دولت... و دیگر حدیث شریف کسا و مختصر سفایح بی
نوائیه برشته نظم کشیده...»

آغاز:

« بنام خداوند ارض و سما که شد خلق از قدرتش ماوا »

بمان متن:

« خنب شد دفتر نام آوران از صفای خاتم پیغمبران »

بتوفیق خداوند منان... این رساله شریفه مسماة به تهنیت

الملوك مظفري بعبارات دلکش از نتایج طبع این بنده شرمنده
عاصی حاجی مرتضی قلی تاجر المتخلص به پینوا العلقب به صدر الشعرا
شرف اتمام و اختتام پذیرفت فی شهر محرم الحرام اودنیل خیریت
الدلیل من شهر سنه ۱۳۱۹ .»

پایان کتاب : « جناب مستطاب مشکوة الممالک .»

این کتاب با اینکه از نظر شعر و حتی مطلب ارزشی بسیار ندارد
از اینجهت که مجموعه عکس تصاویر بسیاری از سلاطین و رجال دوره
مظفرالدین شاه است قابل ملاحظه است ، ناظم کتاب با پشت کار
و همکاری آنتوان خان عکاس تصاویر متعددی گرد آورده است بدینقرار
تمثال خیالی حضرت رسول اکرم - حضرت علی بن ابیطالب
عکس مظفرالدین شاه - شیخ مرتضی انصاری - حاج میرزا حسن
آشتیانی - حاج بلا علی کنی - آقا سید عبدالله بهبهانی - امام جمعه
تهران - امام جمعه تبریز - حاج شیخ فضل الله - شاه اسمعیل صفوی
شاه طهماسب - شاه عباس بزرگ - نادر شاه افشار - کریمخان زند -
آقا محمد خان قاجار - فتحعلیشاه - محمد شاه - ناصرالدین شاه - حاج
میرزا آقاسی - میرزا تقیخان امیرکبیر - میرزا آقاخان امین الدوله - حاج
میرزا حسین خان سپهسالار - میرزا یوسف مستوفی الممالک - آقا ابراهیم
امین السلطان - میرزا علیخان امین الدوله - میرزا علی اصغر خان امین
السلطان - محمد علی میرزا قاجار - شعاع السلطنه - سالار الدوله -
عضد السلطان - ظفر السلطان - نایب السلطنه - حکیم الملک - سپهسالار
مشیرالدوله - قائم مقام - نظام الملک - وزیر بقایا - نیر الملک - حاج
ملک التجار - مشیر السلطنه - احتشام الدوله - صنیع الدوله - موثق
الدوله - امیربهادر جنگ - وکیل الملک - عز السلطان - میرزا عبدالله
خان - اعنما دحضرت - سید محسن تقیب السادات - امین التجار - افتخار
التجار - حاج حسین آقا امین الضرب - حاج میرزا حبیب الله تاجر کاسانی

حاج مرتضی قلی (ناظم کتاب) - (میرزا یحیی کاتب همایون) کاتب
کتاب)

انتقالی از انبار حوضخانه .

(۶۹۶)

شاهشاه نامه

میرزا تقی عنوان نگار

(قرن ۱۳)

باندازه ۱۲۰ × ۱۹۵ - جلد سیشن آبی که روی جلد با صفحه کاغذ پوشیده شده و روی صفحه اشعاری نوشته و بین سطور طلا اندازی شده است در هر صفحه یک سرسخن مذهب لاجوردی دارد - کاغذ فرنگی جدول و کمند زرین - یک سرلوح مذهب ساده خوش که در میان آن عنوان کتاب بزر نوشته شده است - عنوانها در سرسخنهای مذهب بسرخ نوشته شده - ۳ - ۳ صفحه ۴ هر صفحه ۲۳ سطر ، هر سطر دو بیت ، ۸ میلیمتر - خط نستعلیق کتابت خفی خوش - بدون رقم (احتمالا بخط ناظم) و تاریخ تحریر (احتمالاً سال ۱۳۲ یعنی تاریخ خانم نظم کتاب) .

این کتاب یک متنوی است که میرزا سی عنوان نگار در تاریخ سلاطین قاجار را از ابتدا تا تاریخ سال ۱۴۴۰ بنظم در آورده و آنرا مجلد اول از کتاب خود نهاده و پناه مظفرالدین - آورده است .

در دو صفحه انصافی به جلد شاب عس -

« شهنشاهنامه بود این کتاب	بعهد مظفر سه کامیاب
هزار و سه صد نوزده بعد از آن	زهجرت گذشته نداین باسان
.....

تقی را سعادت شده رهنمون
 بتاریخ اجدادش این شهریار
 لقب باشد عنوان نگارم ولیک
 ز نور خدا روشنی خواهی
 که خدمت نموده شود آزمون
 نویسد کتابی نهد یادگار
 زحق خواهم عنوان وانجام نیک
 که تاریخ مطبوع شه گویمی
 تاریخ مبارک سلاطین و ملوک قاجار وقایع یکصد و هفتادساله
 الی سنه یکهزار و دوست و چهل و دو بحضور . . . مظفرالدین
 شاه تقدیم شود . «

« این شهنشاه نامه چون اتمام
 مسئلت می کند دوام نعم
 تا نویسد مجلدات دیگر
 ماه شعبان نمود این تنظیم
 سیصد و بیست پاشدی و هزار
 اولین جلد آمدی انجام
 بر پشاه و اتاپک اعظم
 وفق آثار خسروان بسمر
 بر بعون خدای خود تمییم
 قلم بندگی نمود اشعار

خانه زاد عنوان نگار افتخاری برد که پنجاه سال تقریباً در حوزه
 رفیعہ رسائل خاصه و باموریتها بتحریرات صائبه و خدمات صادقہ بوده
 ونظم تاریخ سلاطین قاجار را در ادای تشکر عبودیت میتکر و باختصاص
 مفتخر گدند «

آغاز کتاب :

« ستایشی مزای خدای رؤف
 که شاهییش را بسته عالم صفوف
 بابان :

« خود تقی را همی بدفتر شاه
 شامل آید تفضلی زاله «
 انتقالی از کتابخانه اندرون

(۶۸۷)

قصیده

میرزا حسن بن شمس الشعراء سروش

(قرن ۱۳)

باندازه ۱۴ x ۲۱۵ - جلد نفوای ابره بحمل آبی درنچ و حاسه
منگنه - کاغذ فرنگی نخودی جدول و کمشه زین متن زرقشان غبار
جدول و کمشه اکلیلی بین سفور اکلیل اندازی - دوسر لوح مزدوج
اکلیلی خوش - ۷ صفحه + هر صفحه ۱۱ سطر + هر سطر یک بیت ۱۰
میلیمتر - خط نستعلیق کتابت خوش - رقم ناظم قصیده - بدون تاریخ
میلیمتر - خط نستعلیق کتابت خوش - رقم حسین فرزند ناظم قصیده
بدون تاریخ تحریر (قرن ۱۴) . (شماره ۴۶۲۷)
نسخه قصیده‌ای در مدیحه ناصرالدین شاه است و مقدمه‌ای
منور دارد .

آغاز :

« درود فراوان بر یزدان بی انبار را حزد شه آهنی ایرانرا
در عصر سلطنت ناصرالدین شاه قاجار اساس آسایش
و لباس زندگی بخشد »

جان نگار دولت جاوید آس، این حسن بن مرحوم شمس الشعراء
المنخلص بالسرورس ناظم وزارت نظمیه حسین شاه ایران چه صاحب
و جان نگار بوده . این قصیده را که در شرح سلسله تراوس
طبع شعیبه سرخان‌زاد است در سن - زده سکنی نگاشته از لحاظ
انور همایون بگذرد »

زحوت در حمل آمد نذر و زین بال
تاسان سرف سدند ز دامگاه و بال «

پایان :

« عز عقل بده داد دین پناه صام
تکام دل نسان جام در مه سوال «
انتقالی از کتابخانه اندرون

(۶۹۷)

حکیم سوری (میرزا تقی خان دانش ضیاء لشکر)

پانداژه ۲۰۰ × ۳۳۵ - جلد معوای ادره بمخل ای بی بریج و
گوسه وجدول مسکنه مذهب - کاعذ فرنگی آبی جدول و کمد زرین -
عنوانها نزر - سه سرلوح مزدوج مذهب مرصع نخوس - ۳۸ صفحه ،
هر صفحه ۱۲ سطر، هر سطر تک لب ۹۲ مسلمبر - خط نسعلی کتابی
خوس و عنوانها تعلم لب نخوس - روم حاج صفای سلطان الکتاب -
تاریخ تحریر سال ۱۳۲۱ (شماره ۱۰۱۶۳)
نسخه مسمل اسب بر : مقدمه مسور - غزلباب - معطبات -
رباعیات - مسطبات - دو قطعه دیگر - تهریظی از حاج مسح الرئیس -
اسعار دیوان نه سروی از مضامین از بسحق اطعمه و جابجا مدیح
مظفرالدین شاه و انابک اعظم اسب .

آغاز مقدمه :

« این نامه صباء لشکر یعنی داس و نارانی را بانفاق حسر
اوفاده بود ، تا سکم ناره ما زندی ... و را حکیم سوری مستخواندند .

ابیاتی بنام وی بطیب گهگاه بر سر ودمی و برخوان برخواندمی. آن
هزل فی الکلام شایع شد

آغاز متن :

« این گفته سوری که گرفته است جهانرا

سر مشق بود طایفه سورچران را »

نایان متن :

« گرماد عمرم بجهان مدد توح است

از سور مرا بونه مانند نصوص است

سوریه بخواند که اللهم انحن

کسه الحضر حاجی صغای سلطان الکتاب مهر صغر الحضر

سنه ۱۳۲۱ هـ .

نایان کتاب :

« . . . حد روزی سلطانعه و مراجعه این نسخه بصحت و

تمکدان ملاحظ خود را بسعول و مسرور داسمه و اس بریطرا نادگار

نگاسم . فی جمادی الاخری سنه ۱۳۲۳ هـ .

نسخه از کتابخانه شخصی صاء 'سگر' بوده و کتابخانه مس

سنه است .

(۶۹۸)

بچهره

باندازه ۲۴ × ۳۹ - چند نسخ سرح حاسه مدعب ، بدون

سماج لاجوردی حاسه مدعب - کاشه وکی - شمار و سیره سینه جدول

و کمند رزس من زرمسان شمار من مصرعیه سینه حکایتی - سوره

سرخي در سرسهمای مدعب و مریح حوسه سینه - - - - - نسخه و

و: دو صفحه در درج نسخه متن وحاشیه بین سطور طلائع اندازی . حاشیه
 مذهب مرصع عالی - دوسر لوح مزدوج مذهب مرصع عالی که در کتبه
 هر یک روی متن زر عنوان بسرخ نویخته شده - ۱۱۲ صفحه ، هر
 صفحه ۲۵ سطر، هر سطر دو بیت ۱۴۸ سانتیمتر - خط نستعلیق کتابت
 عالی - رقم محمد حسین کاتب السلطان شیرازی - تاریخ تحریر سال
 ۱۲۸۴ - (شماره ۴۵۳)

مجموعه مشتمل است بر :

عنصری بلخی (ابوالقاسم حسن ابن احمد)

شامل : قصاید (مرتب و در ضمن آنها قصیده لایه غضائری
 رازی) - یک قطعه - سه غزل - رباعیات .

آغاز :

« دل مرا عجب آید همی ز کار هوا
 که مشکبوی سلب گشته و مشکبوی صبا »

پایان :

« هم سرو روان و هم بت کاشمری
 مر حوا را تو سخت نیکو پسری »

منوچهری دامغانی (ابوالنجم احمد بن

قوص ابن احمد)

شامل : قصاید (مرتب) - مقطعات - غزلیات - مسطحات -
 باعات .

آغاز :

« همی ریزد میان باغ لؤلؤها بزبورها
همی سوزد میان راغ عنبرها بمجرها »

پایان :

« شد روشنی از روز و سیاهی ز شبم
اکنون نه شبم شبست و نه روزم روز »

چون پادشاه جمجاه . . . ناصرالدین شاه قاجار . . . در مضاعفت
این بنده درگاه بنظر مرحمت و تشویق دیده و بعنایت درجوع خدمت
سرافراز فرمودند امر همایون در حق این بنده باستکتاب
ودواوین شعرای ترکستان شرف نفاذ یافته بود و بنده درگاه آسمان جاه
این خدمت را بانجام رسانید وانا العبد کاتب الحضرت السلطان
محمد حسین شیرازی . قی شهر ذی حجه الحرام سنه ۱۲۸۴ .
بسال ۱۳۰۱ از کتابخانه اندرون وارد کتابخانه شده است .

(۶۹۹)

مجموعه

باندازه ۱۴۸ x ۲۵۵ - جلد تیماج ماشی قرنج و سرقرنج منگنه
کاغذ دولت آبادی جدول زرین - صفحات اول هر جزء مجموعه بین
مسطور طلائاندازی منقش و در هر یک از آن پنج صفحه یک سر لوح مذهب
مرصع خوش که در کتیبه در هر یک روی سن زر عنوان کتاب نوشته
شده است - ۷ . ۴ صفحه ، هر صفحه ۱۹ سطر ، هر سطر یک بیست و
میلیمتر - خط نستعلیق کتابت حتی متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر
(قرن ۱۰) .
(شماره ۵۵۳)

مجموعه مشتمل است بر :

۱- دیوان

مسعود سعد سلمان

شامل : قصاید - مقطعات - رباعیات .

آغاز :

« جدا گانه سوزم ز هر اختری سگر هست هر اختری اخگری »

پایان :

« هر مرحله‌ای که یاز برداشته‌ام

صد حوض ز خون دیده بگذرانسم

تمام شد دیوان مسعود بتوفیق الملک الودود »

۲- دیوان

نجیب‌الدین جرقادقانی

آغاز :

« زهی بعارض گلگون ز خط زنگاری

ریوده کوی جمال از بتان قرخاری »

تمام شد دیوان اکمل الفضلا مولانا نجیب‌الدین جرقادقانی

۳- دیوان

سیف‌الدین اعرج اسفرنگی

شامل : قصاید - ترکیبات .

آغاز :

« شب چو پرگیرد نقاب از برده اسرار من

خفته‌گیرد صبح را چشم دل بیدار من »

پایان :

« در جهان عمر تو چندان بادا
کسه کهین طفل جهانرا ثمری
تمام شد دیوان ملک الفضلا مولانا سیف‌الدین اسفرنگه... »

۴- دیوان

رضی‌الدین نیشابوری

شامل : قصاید - مقطعات - غزلیات - رباعیات .

آغاز :

« ای جان پادشاهی شمشیر آبدارت
ز ایزد هر آنچه خواهی ، آن باد در کنارت

پایان :

« از کس گله نیست مرا ، هم ز خود است
چون من پس دل روم ، چنین پیش آید
تمام شد دیوان اشعار مفخرالفضلا رضی‌الدین النیشابوری... »

ازرقی هروی (ابوبکر بن اسمعیل وراق)

شامل : قصاید - مقطعات - رباعیات . (دیوان از غزلیات

و اهاجی پیراسنه است)

آغاز :

« ز نورقبه زرین آهنین تعشال زمین تفته فروتند آسین سر بال

پایان :

« در گوش سپاه توز تیمار غمت خون سی باود ز دسفر غمب

تمام شد دیوان اشعار ملک‌الفضل حکیم‌ارزقی رحمة [الله] علیه
 بعون الله و حسن توفيقه . «
 از کتابهای مهد علیا بوده که پس از مرگ او بکتابخانه
 منتقل شده است .

(۷۰۰)

باندازه ۱۶۰ x ۲۶۳ - جلد ساغری مشگی ترنج و سر ترنج
 و گوشه بریده ضربی ، اندرون تیماج ساده تریاکی - کاغذ دولت
 آبادی جدول زرین - عنوانها بلاجورد و زر - در هر صفحه دو لچکی
 مذهب ساده - ۷۲۲ صفحه ، هر صفحه ۱۵ سطر یک بیت ۵۷ میلیمتر
 در متن و ه بیت در ده مصرع در حاشیه - خط نستعلیق کتابت متوسط
 رقم پیرحسین کاتب شیرازی - تاریخ تحریر سال ۹۳۴ . (شماره ۶۴۳)
 نسخه دو سقط دارد : یکی در ابتدای کتاب که یک ورق
 اول و یک لای ورق دوم را که ظاهراً مذهب بوده است آنرا دو پوست
 کرده و برداشته اند ، و دیگری در پایان مقدمه حدیقه که ظاهراً
 آنجا نیز مزین بوده است .
 مجموعه مشتمل است بر :

حدیقة الحقیقة

سنائی غزنوی (حکیم ابوالمجد هجدوبن آدم)

شامل : مقدمه منشور (در متن و حاشیه) - متن مثنوی
 (در متن نا صفحه ۶۴۶) .
 آغاز موجود :

ملعون شد و آن قارون با آن جبلیت و حیلت گفت

بیان مقدمه :

« باب عاشر ثنای شاه آمد که جهان را بدو پناه آید »
تمت. تم الندیباچه الحدیقه والحمد لله اولاً و آخراً وظاهرأویاطناً . «
آغاز موجود متن :

« قاعل جنبش است و تسکین است

وحده لاشریکک له اینست »

بیان حدیقه :

« صد هزاران ثنا جوآب زلال

از رهی باد بر محمد و آل »

تم الكتاب الحدیقه الحقیقه بعون الله و حسن توفیقه علی ید العبد
المدتیب الراجی بیر حسین الکتاتب الشیرازی غفرالله له ولوالدیه . . .

۴ - جام جم

اوحدی کرمانی (حکیم اوحدالدین حامد بن ابی الفخر)

در حاشیه از صفحه ۱۴ تا ۶۴۹ و در متن و حاشیه از صفحه

۶۴۹ تا آخر کتاب .

آغاز موجود :

« انکه بی نام او نگشت تمام نامه ذوالجلال والا کرام »
با نان :

« دل او را بذکر عادت کن کار او خیم بر سعادت کن »

تم الكتاب المسمی بجام جم من کلام الشیخ العارف المحقق

شیخ اوحدی قدس الله سره . . . فی تاریخ شهر شعبان سنه ۱۰۹۳ .

در حدود سال ۱۲۴۰ نسخه در تمنک محمد رضاین عبدالرسید

نامی بوده و بسال ۱۲۵۵ وارد کتابخانه قرهانه میرزا معتمدالدوله

سنه و بسال ۱۲۸۸ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و بالای صفحه

اول مهر او هست .

(۷۰۱)

مجموعه

باندازه ۱۳۰ × ۲۳۰ - جلد ساغری مشکی ترنج و سر ترنج
ضربی زمینه آجری بوته مذهب ، حاشیه منگنه مذهب ، اندرون تیماج
ساده خنایی - کاغذ ترمه جدول زرین - صفحه اول هر دیوان بین
سطور طلا اندازی - یک سر لوح و دو ترنج مذهب (بجای سرلوح)
خوش که در هر یک عنوان و « پسمنه » بسرخي نوشته شده است
۹۴۳ صفحه ، هر صفحه ۱۸ سطر ، هر سطر یک بیت ۵۵ میلیمتر
در متن و ۷ بیت در چهارده مصراع در حاشیه - خط نستعلیق
کتابت متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۲) .

(شماره ۵۲۶)

بجموعه مشتمل است بر :

۱ دیوان

امیر معزی (ابو عبدالله محمد بن

عبدالملك برهانی)

شامل : فصاید (مرتب) - مقطعات .

آغاز :

« ستاره سجده برد طلعت منیر ترا

زمانه یوسه دهد بایه سریر ترا »

نایان :

« بهرجشنی که پشینی سعادت هم نشین یادت

بهر راهی که بخوامی سلامت راهبر یادت

۲۔ دیوان

حسن غزقوی (سید اشرف الدین حسن

بن ناصر علوی)

شامل : قصاید - غزلیات - ترجیعات .

آغاز :

« داند جهان که قرۃ العین پیمبرم

شایسته میوه دل زهرا و حیدرم

بایان :

« عاشق قدخم که کس نشناسد او را از هلال

تا نیاید در کنارش یار پذیرد کمال »

۳۔ دیوان

امامی هروی رضی اللہ عنہ (عبد اللہ بن محمد)

شامل : قصاید - ترجیعات - مقطعات - غزلیات - رباعیات .

آغاز :

« سحرگه در جهان جان بمون مبدع انبیا

سافت قطع می کردم زلاتا حضرت الا »

بایان :

« ای مدت یک ساعت لذت چه

اصلی الم حاصل جاود بشو »

سال ۱۳۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گمنامه و بدای صنفه

اول مهر او هست .

پاندازه ۱۷۷ x ۳۵۷ - جلد تیماج حنائی ترنج و سر ترنج
و نیمترنج و گوشه منگنه مطلا - کاغذ کشمیری جدول و کمند زرین -
عنوانها بشنگرف - یک سر لوح مزدوج مذهب لاجوردی خوش -
۷۰۰ صفحه ، هر صفحه ۳۱ سطر ، هر سطر یک بیت ۹۸ میلیمتر
در متن و ۲۴ بیت در ۴۸ مصرع در حواشی - خط متن نستعلیق
نعلیق نامه کتابت متوسط و خط حاشیه نستعلیق تحریر کتابت متوسط -
رقم محمد رضا رستم‌داری و کاتب دیگر - تاریخ تحریر سال ۱۰۷۳
و ۱۰۸۳ (شماره ۵۲۴)

بنظر میرسد که محمد رضا رستم‌داری کاتب اهل نسخه متن
پیش از سال ۱۰۷۳ کتابت کرده و کاتبی دیگر حواشی را نوشته
و دوباره محمد رضا رباعیات و ملحقاتی را در تاریخ سال ۱۰۸۳ بیان
افزوده است . در پایان غزلیات شمس چنین آمده است: « تمت
الغزلیات ... » و در پایان کتاب : « تمت الرباعیات من ملحقات
دیوان سلطان العارفين و قدرة المحققين مولانا جلال‌الدین رومی
علی ید فقیر الاحقر اقل عبادالله محمد رضا رستم‌داری سنه ۱۰۸۳ . »
و ۹ صفحه آخر تابع جدول بندی متن کتاب نیست . در حاشیه کتاب
یک موضع چنین است .

« تمت الکتاب ... حسب الفرموده صاحبی ام سیادت و نجابت
پناه میرزا خلیل‌الله المفضل الخادم الحسینی تحریر یافت . فی تاریخ
غره شهر صفر ختم بالخیر والمظفر سنه ۱۰۷۳ ... » و جای رقم را
محو کرده اند .

این مجموعه مشتمل است بر :

۱ - دیوان شمس

مولانا جلال‌الدین محمد بلخی

شامل : غزلیات (مرتب) - رباعیات (همگی در متن کتاب) .

آغاز :

« ای طایران قدس را عشقت قزوده بالها

در خرمن سودای تو روحان را حالها »

پایان :

« اول بزمین ز آسمان آمده

آخر ز زمین بر آسمان خواهی شد »

۲ - حدیقة الحقیقة

سنائی

که بدنبال آن فصلی مشهور باین مقدمه دارد : این فصلی است
که بر سلطان اعظم . . . ابوالحارث بهرام شاه بن مسعود بن ابراهیم
. . . نبشته است در معنی آنکه مثنوی فقیه شکل . . . در سخن وی
طعنی زده بودند . . . از مجلس اعلی سلطانی رخصت شده و تسخیری
از این کتاب بیغداد فرستاده بنزدیک امام اجل برهان‌الدین جمال
الاسلام نورالشریعة علی المعروف به بریان گر رحمة الله علیه تا بر
دارالخلافة عرض کرده فتوی ستد که اینک گفته است مذهب سلف
است و طعن طاعن محال است و بجمال سخن درین سخن نیست و خط
ائمه بغداد و دارالخلافة باز ستد و بغزنین فرستاد . « (در حاشیه
کتاب)

آغاز مثنوی :

« ای درون پرور بیرون آرای ای خرد بخشش بی خرد بخشا »

پایان موجود :

« صد هزاران ثنا چو آب زلال از رهی باد بر محمد و آل »

هتئوی

که بنام « پوالمقاخر محمد منصور » سروده شده است.

(در حاشیه) .

آغاز :

« روح را مانی ارچه بستی تو کس نه بیند ترا و هستی تو »

پایان :

« منهی رازها بیان تو باد معطی آز هابنان تو باد »

اوحدی

(در حاشیه)

آغاز :

« بسم الله الرحمن الرحيم قل هو الله لامرء قد قال »

بسال ۱۲۸۳ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در بالای صفحه

اول مهر او هست .

با اندازه ۱۰۵ × ۲۶۰ - جلد ساغری مشکی تریج و سرتریج
 و گوشه منگنه مطلا ، اندرون تیماج ساده هنائی - کاغذ بغارائی
 با دو جدول زرین متن زرفشان غبار - هر صفحه سه لچکی بوته مذهب
 عنوانها در متن بخط رفاع خوش بزر تحریر دار در سر سخنهای بوته
 اندازی لاجوردی و در حاشیه بخط نستعلیق بشنگرف - دو صفحه اول
 و چهار موضع دیگر در درج کتاب، متن و حاشیه بین سطور طلا اندازی
 منقش ، حاشیه بوته اندازی مذهب بینامازی عالی - پنج سرلوح مذهب
 مرصع عالی در کتیبه هر یک بخط رفاع خوش بسقیداب تحریر دار
 عنوان هر کتاب روی متن زر بوته اندازی - در چهار موضع حواشی
 سر فصل مذهب مرصع عالی دارد که عنوان مشویها بشرح سرلوح
 در آنها نوشته شده و دو صفحه ای که سر فصل دارد متن و حاشیه
 بین سطور طلا اندازی و بوته اندازی منقش است - دو صفحه پیش
 و دنبال متن کتاب دو مجلس بزم و شکار میناتور عالی که اندکی
 فرسوده و سمرت شده است و حاشیه این چهار صفحه مذهب مرصع
 است - ۷۳، صفحه ، هر صفحه ۲۱ سطر ، هر سطر دو بیت ۷۵ میلیمتر
 در متن و ۲۲ بیت در ، ۴ مصراع در حاشیه - خط نستعلیق کتابت
 خفی خوش - بدون رقم و تاریخ اصیل نیمه اول (قرن ۱۱) ،
 (شماره ۵۶۲) .

نسخه را خط پاپاشاه تشخیص داده اند و رقم و تاریخ هم
 بان الحاق کرده اند و عبارات الحاقی اینست : « ۹۹۴ ... اتمام
 پذیرفت نطقه ... اتمام پذیرفت ... با ... بن سلطان علی غفراته

ذئوبه . « . بعضی از آن ساقط
مجموعه مشتمل است . بر :

نظامی

شامل مثنویهای : مغزن الاسرار (از آخر ساقط) - خسرو
وشیرین (از اول ساقط) - لیلی و مجنون - هفت پیکر - سکندرنامه
(مقبل نامه . . . و اقبالنامه) (در متن .) .
آغاز :

« بسم الله الرحمن الرحيم هست کلید در گنج حکیم »
پایان :

« هزاران درود و هزاران سلام ز ما بر محمد علیه السلام »
تمام شد خمسه شیخ نظامی علیه الرحمة والغفران .
۲ = خمسه

امیر خسرو دهلوی

شامل مثنویهای : مطلع الانوار (چند ورق از میانه ساقط)
خسرو شیرین و لیلی و مجنون - هشت بهشت - سکندر نامه . (در حاشیه
و آخر در متن و حاشیه) .
آغاز :

« بسم الله الرحمن الرحيم خطبه قدمسیت بملک قدیم »
پایان :
« رسید از بتان جان خسرو بکام بیک نغمه کن کار او را تمام »